

ONA VOVERIENĖ

ŽYMIJŲ XX AMŽIAUS
LIETUVOS MOKSLININKAI

TURINYS

PRATARMĖ	11
MĒLYNOJI PAUKŠTĖ SAKALO ŽVILGSNIU <i>Apie archeomitologijos pradininkę profesorę Mariją Alseikaite-Gimbutienę ...</i>	17
ISTORINĖS LIETUVIŲ KALBOS SINTAKSĖS TYRĖJAS <i>Apie prof. habil. dr. Vytautą Ambrazą</i>	24
MOKSLININKO BIOGRAFIJA – TAI JO BIBLIOGRAFIJA <i>Apie lietuvių kalbotyrininką, baltistą doc. dr. Aleksejų Andronovą</i>	27
ATSISUKTI VEIDU Į BESIFORMUOJANČIĄ GLOBALIĄ LIETUVĄ <i>Apie istoriką, sovietinio genocido ir KGB veiklos Lietuvoje tyrėją dr. Arvydą Anušauską</i>	32
Į MOKSLO VIRŠUKALNES SIAURU TAKELIU... <i>Apie fiziką prof. habil. dr., pirmojo Lietuvos atradimo bendraautorį Steponą Ašmontą</i>	39
VAIKŲ LITERATŪRA – SVARBIAUSIA TAUTIŠKUMO IR PĖLIETIŠKUMO UGDYMO PRIEMONĖ <i>Apie prof. Vincą Aurylą, mokslininką, pedagogą ir rašytoją</i>	42
SUGRIŽO, KAI RUSAI LIETUVOS JAU NEBEVALDĖ <i>Apie prof. Algirdą Avižienį, inžinierių, mokslininką, mokslo organizatorių, buvusį VDU rektorių</i>	49
ŽMOGUS GALI PASIEKTI VISKĄ, JEI TIK NETINGINIAUS... <i>Apie matematiką, pedagogą, prof. habil. dr. Algirdą Povilą Ažubalį</i>	55
TILTAS, SUJUNGĖS XX A. LIETUVIŲ KALBOTYRĄ SU DABARTIMI <i>Apie kalbininką prof. Juozą Balčikonį</i>	59
MOKSLININKAS, DVASIOS ARISTOKRATAS <i>Apie chemiką, prof. habil. dr. Romualdą Baltrušį</i>	65
PADĖK LIGONIUI IR NEGANDOS IŠTIKTAM... <i>Apie gydytoją kardiologą, medicinos prof. habil. dr. Juozą Blužą</i>	70
JIS BUVO PIRMASIS... <i>Apie eksperimentinės fizikos pradininką Lietuvoje akad. Povilą Brazdžiūną</i>	73
Į AUKŠTĄ KALNĄ PASKUI SAVO VAIKYSTĖS SVAJONĘ <i>Apie mediką prof. habil. dr. Jurgį Brėdikį</i>	80
GELBĖJĘS NUO NYKIMO GYVOSIOS KALBOS ŽODŽIUS <i>Apie kalbininką prof. Kazimierą Būgą</i>	84

MOKSLO SOCIOLOGIJOS PRADININKĖ LIETUVOJE <i>Apie mokslotyrininkę ir mokslo sociologę doc. dr. Iną Dagytę</i>	91
TARNAVĖS MOKSLUI, LIETUVAI IR SAVO TAUTAI AŽUOLAI MIRŠTA STOVĖDAMI	105
<i>Apie chemiką prof. habil. dr. Adolfą Damušį</i>	100
TAUTOS MOKYTOJA <i>Apie prieškarį Lietuvos istorikę Vandą Daugirdaitę-Sruogienę</i>	113
SAVOJO KALNO VIRŠUKALNĖJE... <i>Apie prof. habil. dr. Viktoriją Daujotytę, literatūrologę, kritikę, kultūrologinio feminizmo pradininkę Lietuvoje</i>	119
GILIOS UPĖS RAMIAI TEKA <i>Apie chemiką prof. habil. dr. Vitą Daukšą</i>	126
TAUTOS IR VALSTYBĖS RŪMĄ STATĖS „NE ANT VĖJO IŠNEŠIOJAMŲ SMILČIŲ“ <i>Apie prof. Praną Dovydatį filosofą, pedagogą, enciklopedininką</i>	132
MOKSLININKAS, REZISTENTAS, PATRIOTAS <i>Apie prof. habil. dr. Kazį Ėringį, ekologą visuomenės veikėją, patriotą</i>	139
TEGUL BŪNA ŠVIESU TARP TAVO ŽIBURIŲ... <i>Apie istorikę, pokario rezistencijos tyrinėtoją Nijolę Gaškaitę-Žemaitienę</i>	148
ATEITIS LEMIAMA TIK KOVOJE <i>Apie žymiausią lietuvių išeivijos tautotyrininką filosofą Juozą Girnių</i>	154
MOKSLAS TĖVYNĖS NETURI, BET MOKSLININKŲ BE TĖVYNĖS NEBŪNA <i>Apie lietuvių semiotiką prof. Algirdą Julijų Greimą</i>	162
KAI ISTORIJA, BUVUSI RŪSTI, IMA IR... NUSIŠYPSO... <i>Apie žymiausią dabartinės Lietuvos tautotyrininką, sociologą prof. akad. Romualdą Grigą</i>	171
MOKSLININKAS, SUVOKĖS ABSTRAKTAUS PASAULIO PASLAPTIS <i>Apie matematiką prof. akad. Bronių Grigelionį</i>	181
„LYGIOJ PLOTMĖJ SU EUROPOS MOKSLININKAIS...“ <i>Apie istoriką prof. akad. Zenoną Ivinskį</i>	185
BENDRINĖS LIETUVIŲ KALBOS TĖVAS <i>Apie kalbininką prof. Joną Jablonskį</i>	189
PALIKĖS GILIĄ BRYDĘ LIETUVOS ISTORIJOS MOKSLE <i>Apie prieškarį Nepriklausomos Lietuvos istoriką Juozą Jakštą</i>	195
AKADEMIKAS RUSAS JONAS JANICKIS BUVO „LIETUVIŠKESNIS“ UŽ DAUGELĮ LIETUVIŲ <i>Apie chemiką, prof. habil. dr. Joną Janickį</i>	207

SUKŪRĖS LOGIŠKĄ NUOSEKLIĄ KOVOS SU IŠEMINE LIGA SISTEMA	
<i>Apie medicinos prof. habil. dr. akad. Zigmą Januškevičių</i>	211
PROFESINIO ORIENTAVIMO TEORIJOS IR METODIKOS INICIATORIUS IR KŪRĖJAS	
<i>Apie pedagogą, prof. habil. dr. Leoną Jovaišą</i>	215
TEORINĖS FIZIKOS PRADININKAS LIETUVOJE	
<i>Apie prof. Adolfą Jucį, fiziką teoretiką akademiką</i>	219
SAVO DARBU IR ŠIRDIMI SUTEIKĘS GYVENIMO ŠVIESĄ IR PRASMĘ DAUGELIUI	
<i>Apie chemiką, prof. habil. dr. Benediktą Juodką, Vilniaus universiteto rektorių, Lietuvos MA prezidentą</i>	226
EUROPOS KULTŪROS ISTORIKAS	
<i>Apie filosofą, kultūrologą prof. Levą Karsaviną</i>	232
NUSINĖŠĘS Į AMŽINĄJĄ TYLĄ NEREALIZUOTŲ TYRIMŲ VILTĮ	
<i>Apie kalbininką lituanistą prof. Joną Kazlauską</i>	237
TAUTOS ISTORIJOS ŽAIZDŲ GYDYTOJAS	
<i>Apie istoriką, Lietuvos pilių tyrinėtoją ir restauratorių dr. Napalį Kitkauską</i> .	245
TIK DIDELIS TIKSLAS IŠKELIA VIRŠ KASDIENYBĖS	
<i>Apie prof. habil. dr. Joną Kubilių, matematiką akad., VU ilgametį rektorių ...</i>	251
MOKSLININKAS, AKINĖS TAUTĄ NEPRARASTI PILIETINĖS SAŽINĖS	
<i>Apie literatūrologą prof. habil. dr. Vytautą Kubilių</i>	259
PRABILĖS GIMTOSIOS ŽEMĖS BALSU IR ILGESIU	
<i>Apie geografą prof. habil. dr. Česlovą Kudabą</i>	271
LIETUVOS REUMATOLOGIJOS MOKSLINĖS MOKYKLOS ĮKŪRĖJAS IR VADOVAS	
<i>Apie prof. habil. dr. (medicinos mokslai) Juozą Kupčinską</i>	278
EIDAMI MOTINA ŽEME, KIEKVIENAS NEŠAME PO ŽIBURĮ... IŠ DVASINĖS BŪTIES PRADŽIOS	
<i>Apie pedagogą prof. habil. dr. Vincentą Lamanauską</i>	287
MOKSLININKAS, IŠGIRDĖS LAIKO ŠAUKSMĄ LEMTINGU JO TAUTAI MOMENTU	
<i>Apie prof. habil. dr. Vytautą Landsbergį, dailėtyrininką, muzikologą, žymiausią Lietuvos politiką ir politologą, Sorbonos universiteto garbės daktarą</i>	296
LIETUVOS FIZIOLOGŲ TĖVAS	
<i>Apie akademiką Vladą Lašą</i>	306

PASKUTINYSIS PRIEŠKARIO NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS TAUTINĖS MOKYKLOS TEORETIKAS	
<i>Apie pedagogą prof. habil. dr. Joną Laužiką</i>	313
MOKYTOJO ŠVIESA IŠLIEKA...	
<i>Apie prof. literatūrologą Jurgį Lebedį</i>	320
ŠVIETIMO REFORMOS SIELA ATGIMIMO METAIS	
<i>Apie pedagogę prof. habil. dr. Meilę Lukšienę</i>	324
FILOSOFINĖS PEDAGOGIKOS PRADININKAS LIETUVOJE	
<i>Apie filosofą ir pedagogą Antaną Maceiną</i>	330
MOKSLININKAS, ĮMINĖS LAIMĖS PASLAPTĮ	
<i>Apie akad. Algimantą Marcinkevičių – Širdies ir kraujagyslių chirurgijos ir transplantologijos mokslinės mokyklos įkūrėją ir vadovą</i>	337
ĮKOPEŠ Į AUKŠČIAUSIAS MOKSLO VIRŠUKALNES	
<i>Apie chemiką prof. habil. dr. Juozą Matulį, akad. ilgametį Lietuvos MA prezidentą</i>	344
JOS GYVENIME PATS DIDŽIAUSIAS DRAUGAS BUVO DARBAS	
<i>Apie prof. habil. dr. gamtos mokslų Domicelę Mikalauskaitę</i>	351
PER DARBĄ Į AKADEMINES AUKŠTUMAS	
<i>Apie pedagogą vadybininką prof. habil. dr. Kęstą Miškinį</i>	357
TARNAUTI LIETUVOS ŽMONĖMS PER MOKSLĄ	
<i>Apie onkologę prof. habil. dr. (biomedicinos mokslai) Eleną Moncevičiūtę-Eringienę</i>	362
ŽYGDARBIS, KURIO VARDAS ALTRUIZMAS	
<i>Apie bibliografę, mokslotyrininkę ir mokslo istorikę Birutę Paulavičiūtę- Railienę</i>	368
NE METAIS, O ATLIKTAIS DARBAIS MATUOJAMAS GYVENIMAS	
<i>Apie lituanistą stilistą prof. habil. dr. Juozą Pikčilingį</i>	377
XXI AMŽIUS PRIKLAUSO JAUNIMUI	
<i>Apie prof. habil. dr. Algį Piskarską, fiziką lazerininką, Vilniaus universiteto lazerių mokslinių tyrimų centro vadovą</i>	384
LIETUVIŠKO ŽODŽIO SARGYBOJE	
<i>Apie kalbininkę, prof. habil. dr. Aldoną Platūkytę-Paulauskienę</i>	390
KOSMINIS SPINDULIAVIMAS – DIDŽIOJO KELIO MOKSLE PRADŽIA	
<i>Apie prof. habil. dr. Jurą Poželą, akad., fiziką, buvusį Lietuvos MA prezidentą</i>	395
CHEMINĖS KINETIKOS IR KATALIZĖS MOKSLINĖS MOKYKLOS ĮKŪRĖJAS	
<i>Apie chemiką prof. habil. dr. Arianą Prokopčiką</i>	401

MOKSLININKAS, PEDAGOGAS, ORGANINĖS CHEMIJOS MOKSLINĖS MOKYKLOS ĮKŪRĖJAS <i>Apie chemiką prof. habil. dr. Antaną Purėną</i>	404
INTELIGENTAS IR NEPRIKLAUSOMYBĖ <i>Apie filosofą – politologą dr. Vytautą Radžvilą</i>	410
IŠSAUGOJUSI DVASIOS AUKŠTĮ, GAIVINANTI ŠAKNIS <i>Apie inžinierę prof. habil. dr. Vyda Ragulskienę</i>	418
ASMENYBĖ IR MOKSLININKAS, SUKŪRĘS PATS SAVE <i>Apie akad. Kazimierą Ragulskį, precizinės vibromechanikos ir vibrotechnikos mokslinės mokyklos įkūrėją</i>	424
„ŽMOGAUS PASKIRTIS – PROTINGOJE VEIKLOJE...“ <i>Apie fiziką habil. dr. Konstantiną Repšą</i>	431
DIDŽIAUSIAS MOKSLININKO LAIMĖJIMAS – JO IŠUGDYTA MOKSLINĖ MOKYKLA <i>Apie fiziką habil. dr. Zenoną Roką Rudziką, Lietuvos mokslų akademijos prezidentą</i>	434
PO TĖVO ŽENKLU... <i>Apie prof. habil. dr. (biomedicinos mokslai) Juozą Rugienį</i>	440
IŠMINTIES RAMYBĖ GYVENIMO SUMAIŠTYJE <i>Apie prof. filosofą Vasilyų Sezemaną</i>	446
SU ŠVIESOS SPINDULIU... Į GYVENIMO PRASMĘ <i>Apie prof. habil. dr. (pedagogikos mokslai) bibliotekininką Klemensą Sinkevičių</i>	453
GIMĖS MATEMATIKU... <i>Apie prof. habil. dr. Vytautą Statulevičių, akad., matematiką</i>	458
FILOSOFAS, ŠIMTMEČIU PRALENKĖS SAVO LAIKMETĮ <i>Apie filosofą Vilhelmą Storostą-Vydūną</i>	464
ŽADINUSI MEILĘ IR PAGARBĄ SAVOSIOS TAUTOS VERTYBĖMS <i>Apie prof. etnografę Pranę Stukėnaitę-Dundulienę</i>	471
CHIRURGAS..., Į KURĮ SU VILTIMI KASDIEN ŽIŪRĖJO VIS KITOS AKYS <i>Apie medicinos prof. habil. dr. Antaną Sučilą</i>	476
„MIRŠTA TOS IDĖJOS, UŽ KURIAS NIEKAS NEMIRŠTA“ <i>Apie istoriką Adolfą Šapoką</i>	481
LIETUVOS RAGANA <i>Apie prof. habil. dr. Eugeniją Šimkūnaitę, biologę, farmacininkę, žolininkę ...</i>	487
NIEKADA NEIŠDAVĖS MOKSLINĖS TIESOS <i>Apie prof. akad. Pranciškų Šivickį</i>	493

GYDYTOJA IŠ PAŠAUKIMO <i>Apie prof. habil. dr. trapeutę Dalią Tamulevičiūtę</i>	498
MOKSLININKAS, SU KURIUO GALIMA EITI Į ŽVALGYBĄ <i>Apie prof. habil. dr. akad. istoriką Antaną Tylą</i>	502
MOKYTOJŲ MOKYTOJAS <i>Apie prof. habil. dr. pedagogą Juozą Vaitkevičių</i>	506
GRAŽUS, KAIP DIEVAITIS... <i>Apie fiziką lazerininką Juozą Vidmantą Vaitkų</i>	511
PER ASPERA AD ASTRA <i>Apie istorikę teologę dr. Aldoną Vasiliauskienę</i>	516
TAUTOS DVASIOS ISTORIJOS TYRINĖTOJAS <i>Apie folkloristą, mitologą, etninės kultūros tyrinėtoją prof. habil. dr. Norbertą Vėlių</i>	522
MIRTIS... UŽ IŠKILUMĄ IR TĖVYNĖS MEILĘ <i>Apie prof. Vincą Vilkaitį, botaniką, fitopatologą</i>	529
FIZIKOS MOKSLO GROŽIS <i>Apie prof. habil. dr. fiziką Jurgį Viščaką</i>	536
LIETUVIO ŠAKNYS – TĖVIŠKĖJE <i>Apie profesorę habil. dr. etnologę Angelę Vyšniauskaitę</i>	540
KNYGOS RITERIS <i>Apie prof. dr. Levą Vladimirovą bibliotekininką, knygotyrininką</i>	546
PEDAGOGAS – MŪSŲ NERIMAS IR VILTIS <i>Apie pedagogą dr. Vladą Voverį</i>	562
GIMTOJI KALBA – VISAS JO GYVENIMAS <i>Apie prof. habil. dr. Zigmą Zinkevičių, akad. kalbininką</i>	569
PRASISKVERBUSI Į NEPAŽINTŲ GELMIŲ DUGNĄ <i>Apie medicinos mokslininkę ir pedagogę Danguolę Mariją Žemaitytę</i>	581
TAUTINĖS KULTŪROS ISTORIKAS <i>Apie prof. habil. dr. Vladą Žuką, bibliografą ir knygotyrininką</i>	586
MOKSLININKAS, NUSIPELNĘS LIETUVOS RESPUBLIKOS INŽINIERIUS <i>Apie prof. habil. dr. Algirdą Žukauską, akad., inžinierių mechaniką</i>	593
MOKSLININKAS, PATEKĘS PO ISTORIJOS RATAIS... <i>Apie prof. dr. fiziką, Antaną Žvironą</i>	597
JIE SIEKĖ TOBULESNIO PASAULIO	604
FAMOUS LITHUANIAN SCIENTISTS OF THE XX-TH CENTURY	608
ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ	610